Allah'ın (cc) Varlığının ve Birliğinin Delilleri: Gaye ve Nizam, Ekmel Varlık, İhtira/Hudûs ve Fıtrat Delilleri

Evrendeki kusursuz ölçü, denge ve amaçlılıktan hareketle Gaye ve Nizam (İnayet) delilini ayet örnekleriyle açıklar. · Varlıkların sonradan yaratılmış olmasına dayanan Hudûs ve İhtira delilleri ile insanın iç dünyasındaki Ekmel Varlık ve Fıtrat delillerini karşılaştırır. · Evrendeki düzenin sürekliliği üzerinden Allah'ın (cc) birliğini kanıtlayan Burhân-ı Temânu (tevhit) delili hakkında çıkarımlarda bulunur.

HATIRLAYALIM

- Gaye ve Nizam (İnayet) delili, evrendeki ölçü ve dengeden Allah'ın (cc) varlığına ulaşır.
- Hudûs sonradan yaratılmaya, İmkân Zorunlu Varlığa, Ekmel Varlık ve Fıtrat iç dünyaya dayanır.
- Burhân-ı Temânu (Enbiyâ 22), evrendeki düzenin sürekliliğiyle Allah'ın birliğini (tevhit) kanıtlar.

1 EŞLEŞTİRME

Görseldeki Allah'ın (cc) varlığı ve birliği delillerini açıklamalarıyla eşleştiriniz.

ALLAH'IN (CC) VARLIĞI VE BİRLİĞİ DELİLLERİ

Gaye ve Nizam	Hudûs ve İmkân	Ekmel ve Fıtrat	Burhân-ı Temânu
Ölçü, uyum ve amaç	Sonradan yaratılma	Mükemmel varlık fikri	Karşılıklı engelleme
Mülk 3 / Kamer 49	Vâcibü'l-Vücûd	Doğuştan inanma (Rûm 30)	Tevhit (Enbiyâ 22)

b 1. Gaye ve Nizam (İnayet) Delili	a) Sonradan var olan (hâdis) âlemin kendisini yoktan var eden bir Yaratıcı'ya muhtaç olması
a 2. Hudûs ve İhtira Delili	b) Evrendeki hassas ölçü, uyum ve amaçlılığın üstün bir Yaratıcı'yı kanıtlaması
c 3. Ekmel Varlık Delili	c) İnsan zihnindeki 'en mükemmel ve eksiksiz varlık' düşüncesinden Allah'ın varlığına ulaşılması

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Görseldeki kelam ve felsefe delillerine göre ifadelerin Doğru (D) veya Yanlış (Y) olduğunu belirleyiniz.

KELAM VE FELSEFEDE KOZMOLOJİK DELİLLER

Hudûs Delili	İmkân Delili	Teselsül İptali
Hâdis (sonradan olan)	Mümkün varlıklar	Sonsuz zincir olamaz
Muhdis'e (Yaratıcı) muhtaç	Vâcibü'l-Vücûd'a dayanır	İlk sebep Allah'tır (cc)

	D	Y
İmkân delilinde varlığı başka bir sebebe muhtaç olmayan Allah (cc) için 'Vâcibü'l-Vücûd' kavramı kullanılır.	☑	☐
Fıtrat delili, insanın inanma duygusunu sonradan dış baskıyla kazandığını savunur.	☐	☑
İbn Rüşd, Kur'an'ın tefekkür metoduna dayanan delilleri İnayet ve İhtira olarak sistemleştirmiştir.	☑	☐
Enbiyâ suresi 22. ayet evrende birden fazla yaratıcı olabileceğini ifade eder.	☐	☑

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki «Şüphesiz biz her şeyi bir ölçüye (kadere) göre yarattık.» (Kamer 49) ayeti öncelikle hangi delille doğrudan ilişkilidir?

GAYE VE NİZAM (TELEOLOJİK) DELİLİ

Ayet-i Kerime Vurgusu	Kozmik ve Biyolojik Düzen
Kamer 49: Her şeyi bir ölçüye göre yarattık	Hassas fizik sabitleri ve yaşam dengesi
Mülk 3: Rahmân'ın yaratışında uyumsuzluk yok	Sonsuz ilim, irade ve kudret kanıtı

(A) Gaye ve Nizam (Teleolojik / İnayet) Delili
(B) Ekmel (Ontolojik) Varlık Delili
(C) Kabul-i Âmme (Genel Kabul) Delili
(D) Dini Tecrübe Delili

4 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki uygun kavramlarla tamamlayınız.

hâdis · fıtrat · teslis · tevhit

1. Sonradan meydana gelen, başlangıcı olan ve değişime uğrayan varlıklara kelam ilminde **hâdis** denir.
2. Rûm suresi 30. ayette vurgulanan, insanın doğuştan getirdiği tevhit eğilimine **fıtrat** delili adı verilir.
3. Allah'ın (cc) zatında, sıfatlarında ve fiillerinde bir ve tek olması inancına **tevhit** denir.

5 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki İbn Rüşd şemasına göre canlıların ve cansızların yoktan yaratılmasına dayanan delil aşağıdakilerden hangisidir?

İBN RÜŞD'ÜN KUR'ANÎ DELİL SİSTEMİ

İnayet Delili (Uygunluk)	İhtira Delili (Yoktan Yaratma)
Gece-gündüz, su, atmosfer ve güneşin	Canlıların, hayatın ve bilincin
insan yaşamına tam uygun kılınması	hiç yokken Allah tarafından icat edilmesi

(A) İhtira Delili
(B) Ekmel Varlık Delili
(C) Fıtrat Delili
(D) Ahlak Delili

6 TABLOYU TAMAMLA

Tablodaki delilleri hareket noktası (dış dünya/iç dünya) ve temel kavramıyla tamamlayınız.

Delil Adı	Hareket Noktası	Temel İlkesi / Ayet Vurgusu
Gaye ve Nizam	Dış dünya (Âfâk)	Evrendeki hassas ölçü ve amaçlılık (Mülk 3)
Hudûs / İmkân	Dış dünya (Âfâk)	Sonradan olma ve Vâcibü'l-Vücûd'a muhtaçlık
Ekmel Varlık / Fıtrat	İç dünya (Enfüs)	Mükemmel varlık fikri ve doğuştan inanma (Rûm 30)

7 KISA CEVAP

Görseldeki Ekmel Varlık delili kartını inceleyiniz. Sınırlı ve kusurlu olan insanın zihnindeki 'en mükemmel varlık' fikri neyi kanıtlar?

Sınırlı insan kendi başına mükemmellik üretemeyeceğinden bu fikir zihne Ekmel Varlık olan Allah.

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Fârâbî ve İbn Sînâ'nın sistemleştirdiği İmkân delilinde 'var olmak ve yok olmak ihtimali eşit olan' evrendeki varlıklara ne ad verilir?

- (A) Mümkün varlık (Mümkinü'l-Vücûd)
- (B) Zorunlu varlık (Vâcibü'l-Vücûd)
- (C) Kadîm ve ezeli varlık
- (D) Ekmel-i mutlak varlık

9 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki Burhân-ı Temânu şemasını inceleyerek evrendeki fizik ve biyoloji yasalarının her yerde aynı işlemesinin tevhit inancıyla ilişkisini açıklayınız.

Evrensel yasaların çatışmasız işlemesi evrenin tek bir irade ve kudret sahibi olan Allah tarafından.

10 SIRALAMA

Görseldeki Hudûs delilinin mantıksal çıkarım basamaklarını 1'den 4'e kadar doğru sırayla numaralandırınız.

3 Sonradan var olan her şeyin kendisini var eden bir yaratıcıya (muhdis) muhtaç olması

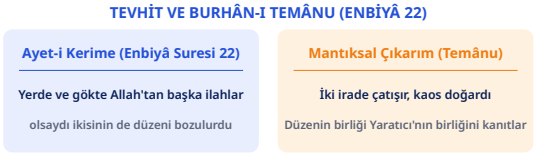
1 Evrendeki bütün varlıkların sürekli değişim içinde olduğunun gözlemlenmesi

4 Teselsül imkânsız olduğundan âlemi yoktan yaratan ezeli ve ebedi Allah'ın (cc) varlığına ulaşılması

2 Değişen her şeyin sonradan var olduğunun (hâdis) ve bir başlangıcı bulunduğunun belirlenmesi

11 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki «Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilahlar olsaydı kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu.» (Enbiyâ 22) ayeti hangi delilin temelidir?

- (A) Burhân-ı Temânu (Allah'ın birliğini kanıtlayan tevhit delili)
- (B) Kabul-i Âmme (Tarih boyu toplumların ortak inanç delili)
- (C) Psikolojik Fıtrat (Zor anlarda dua etme eğilimi)
- (D) Ontolojik Kavram (Zihindeki yetkinlik idesi)

12 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarından yararlanarak kavramları yazınız ve anahtar harflerle şifreyi bulunuz.

Burhân-ı ... (Allah'ın birliğini kanıtlayan kelam delili)	T E M Â N U
İnsan zihnindeki en yetkin/mükemmel varlık delili	E K M E L
Zorunlu Varlık anlamındaki Vâcibü'l-Vücûd'un ilk kelimesi	V Â C İ B
Âlemin sonradan yaratılmış olmasına dayanan delil	H U D Û S
Evrenin insana uygunluğunu vurgulayan İbn Rüşd delili	İ N A Y E T
İnsanın doğuştan getirdiği inanma eğilimi delili	F I T R A T

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

TEVHİT

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.